

Miss Kati! Please teach me!

Kati Loponen

Mitä tapahtuu, kun suomalainen luokanopettaja löytää itsensä opettamasta englantia ja englanniksi luokalle, jonka kanssa ei ole yhteistä kieltä? Kuinka kokemukset CLIL-opetuksesta toimivat käytännössä aivan eri kulttuurikontekstissa? Miltä näyttää Arabiemiraattien koulu-uudistus koululaisen ja suomalaisen luokanopettajan silmin katsottuna?

Olipa kerran Suomen hallitus, joka päätti, että kaikki suomalaiset yliopistot muutetaan englanninkielisiksi. Olihan Suomi jo pitkään haikaillut ulkomaalaisten opiskelijoiden perään ja tätä kautta saisimme sekä näkyvyyttä että statusta yliopistoillemme myös ulkomailla.

Muutama vuosi tämän päätöksen jälkeen sama hallitus tajusi, että suomalaiset nuoret eivät enää pääse maan omiin yliopistoihin, koska he eivät kielitaidoillaan pärjää opinahjoihin pyrkiville natiivipuhujille. Myös opiskeluissa pärjäämisessä vieraalla kielellä on ongelmia. Jotta ongelma ratkeaisi, päätettiin koko Suomen kaikkiin alakouluihin vaihtaa kaikki muu paitsi äidinkielen opetus englanninkieliseksi. Aluksi painotettiin englannin, matematiikan ja ympäristö- ja luonnontieteiden opetusta. Toiveena oli, että myös taito- ja taideaineita opetetaan äidinkielen rinnalla englanniksi.

Koulutettujen suomalaisten englanninopettajien tilalle palkattiin akateemisiin aineisiin satoja natiivipuhujia opettamaan englannin kieltä ja englannin kielellä suomalaisia lapsia; natiivipuhujia, jotka eivät välttämättä olleet itse koskaan saaneet toista kieltä opiskella. Suomalaiset koulutetut englanninopettajat opettivat ainettaan enää vain yläkouluissa. Tosin vain sen aikaa, että uudistus ehti läpi alakoulun ja siirtyi yläkoulun puolelle...

Ehkä yllä oleva esimerkki ei ole riittävän voimakas kuvaamaan yhteiskuntaa ravisuttavia koulujärjestelmän muutoksia Arabiemiraateissa. Lähempänä oikeaa olevan reaktion kuvitteellisissa suomalaisissa voisi saada päätös muuttaa yliopistojen ja koulujen opetuskieli venäjäksi tai ranskaksi, ja tuoda sitten näiden kielten natiivipuhujaopettajat suomalaisia lapsia opettamaan. Jos tähän kielisoppaan vielä lisättäisiin se, että suuri osa suomalaisista perheistä ottaisi au pairin jostain kolmannesta kielikulttuurista, oltaisiin jo lähempänä sitä todellisuutta, jossa suuri osa alakouluikäisistä oppilaista Arabiemiraateissa tällä hetkellä opiskelevat.

Koulutusjärjestelmän murros Arabiemiraateissa

Suuri koulu-uudistus, *The New School Model*, lanseerattiin Arabiemiraateissa lukuvuoden 2010 alussa

alakouluihin (Cycle 1, luokat 1–5), vuosiluokille 1–3. Tavoitteena oli, että uudistus siirtyy eteenpäin vuosi kerrallaan ja saavuttaa yläkoulun syksyllä 2013. Yksi näkyvä muutos uudessa koulumallissa olivat englannin natiivipuhujat, jotka saapuivat Yhdysvalloista, Australiasta, Etelä-Afrikasta, Brittein saarilta ja Uudesta-Seelannista opettamaan paikallisia lapsia englannissa, matematiikassa sekä ympäristö- ja luonnontieteessä. Toki englanniksi opettavia opettajia oli ulkomailta palkattu jo aiempinakin vuosina, mutta suuri koulu-uudistus toi natiivipuhujat syksyllä 2010 aivan kaikkiin kansakunnan alakouluihin. Samaisena syksynä kaksi Abu Dhabin emiraatin koulua täyttyivät myös suomalaisilla opettajilla, joiden tehtävänä oli opettaa samoja aineita kuin englannin natiivipuhujaopettajat. Paikalliset opettajat siirtyivät opettamaan arabiaa ja islamia tai omaa ainettaan (matematiikka tai ympäristö- ja luonnontieto) neljännessä vuosiluokasta ylöspäin. Koulu-uudistuksen siirtyessä vuosi vuodelta yhtä luokkaa ylemmäs, opettajat lähtevät kouluista täydennyskoulutuksiin, joiden tarkoituksena oli palauttaa heidät takaisin koululle opettajan työhön.

Emiraattilapsi opiskelee koulu-uudistuksen jälkeen englantia, matematiikkaa ja ympäristö- ja luonnontieteitä englanniksi. Nämä kaikki kolme ainetta pyritään paitsi lukujärjestyksellisesti, myös sisällöllisesti integroimaan toisiinsa. Arabiaa, islamia ja kansalaistaitoa opiskellaan arabiaksi, kun taas taito- ja taideaineiden opetuskieli riippuu opettajasta. Osa liikunnan, kuvataiteen ja musiikin tunneista opetetaan englanniksi, mutta enimmäkseen opetus näissä aineissa on arabiankielistä ja siten vahvasti kulttuuriin sidottua.

Arabian kielen tärkeys on noussut keskusteluihin viime vuosina, kun on huomattu lasten arabian kielen tason heikentyneen. Koulussa esimerkiksi matematiikan ja luonnontieteiden käsitteet käydään opetussuunnitelman mukaisesti läpi ainoastaan englanniksi. Jos lapsella ei ole näitä käsitteitä hallussaan omalla äidinkielellään, oppimisessa voidaan olla vaikeuksissa. Kodeissa puhutaan edelleen arabiaa, mutta maan kansainvälistymisen myötä perheistä löytyy myös paljon muiden kielten puhujia. Esimerkiksi lastenhoidosta käytännössä vastaa lähes jokaisessa paikallisessa perheessä lastenhoitaja, *nanny*, joka puhuu lapselle joko omaa äidinkieltään tai heikkoa englantia. Hyvin harvassa perheessä puhutaan kotona ainoastaan arabiaa.

Arabiemiraateissa päätökset vahvistaa kansankunnan englannin kielen taitoa nousivat halusta panostaa koulutukseen tulevaisuudessa. Maassa halutaan katsoa tulevaisuuteen ja valmistautua siihen, että öljyn varassa ei voida elää ikuisuusia. Maan johdon visiossa tulevaisuuden turvana nähdään lasten ja nuorten koulutus, jonka tueksi mm. suuri koulu-uudistus on toteutettu. Yliopistojen opiskelukielen kautta maahan toivotaan paitsi ulkomaisia opiskelijoita, myös paikallisten mahdollisuuksia lähteä hakemaan koulutustaan muualta, esimerkiksi maassa korkealle arvostetusta Euroopasta.

”Meidän open tunnilla pitää puhua englantia!”

Paluu Suomeen kesällä 2013 kolmen Arabiemiraateissa vietetyn vuoden jälkeen aiheutti suuremman kulttuurishokin ammatillisesti kuin taannoinen meno sinne päin. Luokkahuoneessa päällimmäisenä hämmästyksen aiheena olivat itse oppilaat ja yhteisen kielen antamat mahdollisuudet. Poissaolleen joutui totuttelemaan uudestaan myös suomalaisen luokanopettajan vastuuseen ja vapauteen opetussuunnitelman toteuttamisesta; kaikkea ei annetakaan ylhäältä päin. Hämmästelin Suomeen palattuani myös suomalaista erityisopetusta. Kolmessa vuodessa ehti unohtaa, kuinka luokan erityisopettaja tuntee lapset, tietää heidän haasteensa ja osaa tukea sekä oppilasta että opettajaa omalla ammattitaidollaan. Haaviin ovat jo ennen kouluun tuloaan jääneet lapset, jotka saavat oppimishaasteisiinsa oikeanlaista tukea koulun mahdollisuuksien mukaan.

Olen opettanut CLIL (Content and Language Integrated Learning) -opetusta saavaa luokkaa koko opettajaurani ajan eli vuodesta 2001 alkaen. “Sisältöenkutunnit” ovat olleet osa oppilaideni arkea siitä lähtien, kun he ovat koulutielleen astuneet, ja osa on saanut kosketusta englannin kieleen jo päiväkodissa. Opetuksessa on saavutettava oppiaineelle asetetut tavoitteet ja opittava opetuksen välineenä olevaa vierasta

kieltä. Näin ollen vieras kieli on sekä oppimisen kohde että väline. Tavoitteena on, että jokaiselle koulumme oppilaalle kehittyisi toimiva kielitaito muodollisen kielenopetuksen, rutiinien, sisällönopetuksen ja vuorovaikutuksen kautta. Omassa käytännön työssäni tämä tarkoittaa sitä, että oppilaani ovat päivittäin jollain tavalla tekemisissä englannin kielen kanssa muulloinkin kuin muodollisen englanninopetuksen tunneilla. Olenkin huomannut, että CLIL -opetuksen menetelmät toimivat erinomaisesti kaikenlaisten oppijoiden tukena.

”Miss Kati, please teach me!”

Luokkatilanteen todellisuus pani suomalaisen luokanopettajan Arabiemiraateissa pohtimaan omaa opettajuuttaan ja omia opetusmenetelmiään. Haastava oppilasaines uudessa koulukulttuuriympäristössä tarjosi ainakin minulle täydennyskoulutusta parhaimmillaan. Jokaisena sunnuntaiaamuna suuntasin askeleeni kohti koulua, jonka pihalla 21 ruskeasilmäistä tyttöä juoksee minua vastaan ja huutaa nauravin kasvoin: "Miss Kati!!! I love you!! Please teach me!!!"

Todellisuus oli kuitenkin myös se, että minulla ei ollut kolme vuotta sitten ekaluokkalaisten (5-vuotiaiden) kanssa yhteistä kieltä. Opetussuunnitelman mukaiset tavoitteet akateemisissa aineissa olivat hurjat suomalaisen luokanopettajan silmin, ja tuloksia piti kuitenkin saada aikaiseksi.

Tuntien oli siis pakko olla käytännönläheisiä ja toiminnallisia. Jokaisella tunnilla oppilaalla oli aikaa harjoitella englannin kielen käyttöä hänen omalla tasollaan. Ilmeiden, eleiden ja käsimerkkien avulla pystyin tarjoamaan lapsille tukea vieraan kielen oppimiseen ja käyttämiseen ja varmistamaan sen, että olimme ymmärtäneet toisiamme. Pikkuhiljaa pääsimme tilanteeseen, jossa oppilaiden kielitaito oli kehittynyt niin, että pystyimme kommunikoimaan myös puhuen, kysyen ja keskustellen. Opettajajohtoiset kielenopetustunnit olivat sula mahdollisuus, joten oppitunnit täyttyivät oppilaskeskeisellä yhteistoiminnallisella tekemisellä. Yhteiset leikit, pari- ja ryhmätyöskentely englanninkielisten pelien parissa ja oma englannin kielen kanssa leikkittely tietokoneella olivat iso osa englanninkielistä koulupäivää. Kaikki oppimateriaalit olivat tarkoin mietittyjä, oppilaiden taitotasolle tarkasti valmistettuja ja käytännönläheisiä. Kielenopiskelun tukimateriaalit luokkahuoneissa, erilaiset julisteet, taulut, kortit ynnä muut aineistot olivat jatkuvasti lasten käytössä. Niiden avulla opeteltiin rutiineja ja kommunikointia. Tällainen kielituki oli ehdotonta, sillä muodollisia englannin tunteja ei lukujärjestyksessä tunnettu. Kaiken kielenopetuksen piti olla integroitu oppisisältöihin.

Yksi päivittäin esiin tuleva ongelma oli se, mitä antaa kotiläksyksi kun kotona ei välttämättä olisi ketään, joka osaisi auttaa läksyjen teossa. Kuinka englanninkielisistä kotiläksyistä saisi sellaisia, että lapsi pystyisi tekemään ne itsenäisesti ja näin tunneilla tapahtuva oppiminen jatkuisi myös kotona?

Sitä mukaa kun lasten kielitaito parani, luokissa olevia tukimateriaaleja pystyi muuttamaan ja antamaan oppilaille mahdollisuuden toteuttaa osaamaansa taas hieman vaikeampien kielihaasteiden edessä. Heikoimpien oppilaiden kanssa oli helppo jättää myös heille sopivat tukimateriaalit edelleen näkyville. Opetus perustui luonnollisesti sosiaalisiin vuorovaikutustilanteisiin ja ennen kaikkea kyseisen maan kulttuuriin. Tieto rakentui pikkuhiljaa vieraan kielen välityksellä, kun oppiminen tapahtui ajattelun ja ymmärtämisen kautta. Huomasin, että Suomessa hyväksi todetut CLIL-opetuksen menetelmät toimivat erilaisten oppijoiden tukena myös toisessa kulttuurissa.

Hyväksi havaitut vieraskielisen opetuksen menetelmät

Ottamatta tässä sen enempää kantaa CLIL-opetuksen määrittelyihin, uskallan väittää, että jokainen Arabiemiraateissa viime vuosien aikana työskennellyt tai työskentelevä suomalainen luokanopettaja on olosuhteiden pakosta työskennellyt vahvasti CLIL -pedagogiikan keinoin, joko tiedostaen tai tietämättään.

Onnistuneesta opetuksesta kertovat omaa tarinaansa opettajien ja koulun yhteisössä luoma maine, mitatuista oppimistuloksista puhumattakaan. Suomalainen luokanopettaja ei ole koulutusviennissä myyntivaltti turhan takia. Suomessa yleisesti tiedossa olevat hyvät opetuskäytännöt muovautuvat ulkomailla toimiviksi vieraskielisen opetuksen välineiksi ammattitaitoisten luokanopettajiemme käsissä. Tuloksia tekevät, CLIL-pedagogiikkaa toteuttavat suomalaiset opettajat arabiemiraattien luokkahuoneissa esittävät mielestäni validin kysymyksen: miksi vieraskielinen opetus maailmalla on ollut niin vahvasti vain natiivipuhujien käsissä?

Ehkä tältä kantilta katsottuna Arabiemiraateissa ollaankin aivan oikeilla jäljillä. Vieraskielisen opetuksen konkreettiset ja käytännönläheiset sekä monimuotoiset opetusmenetelmät näyttäisivät oman kokemukseni mukaan olevan omiaan tukemaan lapsen oppimista, oli kieli tai kielitaito mikä tahansa. Arabiemiraateissa koko opetusjärjestelmä läpikäy suurta muutosta, jossa suurta osaa näyttelevät paitsi myllerryksen keskellä opiskelevat lapset, myös työn ohessa täydennyskouluttautuvat paikalliset opettajat. Koko oppimiskäsitys on nostettu uuteen tarkasteluun maassa, jossa vielä muutama vuosi sitten oltiin syvällä aineenopettajajärjestelmässä ja tunneilla keskityttiin usein enemminkin ulkoa opetteluun kuin opittavan asian sisäistämiseen. Koska maan erityisopetuskin käy läpi omaa uudistustaan, tällainen vieraskielisen yleisopetuksen puitteissa päivittäin toteutuva oppimisen tuki kaikille sitä tarvitseville on ehdottoman tärkeää.

Kirjoittaja on luokanopettaja ja vararehtori Jyväskylästä. Hän vietti vuodet 2010–2013 Arabiemiraateissa perheensä kanssa opettaen paikallisia lapsia englannin, matematiikan ja ympäristö- ja luonnontieteen tunneilla englanniksi. Tämän kokemuksen rikastamana hän opettaa tällä hetkellä kolmatta luokkaa CLIL-opetusta englanniksi antavalla Kortepohjan koululla.